

СТЕПАНОВ Євгеній Миколайович,

доктор філологічних наук, заслужений професор Інституту іноземних мов Хунаньського педагогічного університету; 36 Lushan Road, Yuelu District, Changsha, 410081, Китай; тел.: +86 17570751005; e-mail: stepanov175@163.com; ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5441-9822/>

ВАН Чжунчжен,

магістрант факультету російської мови та літератури Інституту іноземних мов Хунаньського педагогічного університету; 36 Lushan Road, Yuelu District, Changsha, 410081, Китай; тел.: +86 13069299506; e-mail:1729016019@qq.com; ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0000-9538-0007/>

**УНІВЕРСАЛЬНЕ І СПЕЦИФІЧНЕ В УТВОРЕННІ ТА ФУНКЦІЮВАННІ
СКЛАДНОСКОРОЧЕНИХ СЛІВ У ІНДОЄВРОПЕЙСЬКИХ І КИТАЙСЬКІЙ МОВАХ**

Анотація. *Метою* пропонованого дослідження є визначення універсальних і специфічних рис у системах складно-скорочених слів деяких індоєвропейських мов (української, польської, англійської, французької, італійської, німецької), які є флективними за своєю морфологічною природою і мають буквену графіку, і китайської мови, яка є кореневою мовою та має ієрогліфічну графіку. Отже, *об’єктом* вивчення є абrevіатури вищезазначених мов і тенденції функціонування цих мовних одиниць, *предметом* дослідження — співвідношення між похідними складноскороченими одиницями та тими мовними одиницями, які виступають для них твірними. *Матеріал* дослідження було взято з кількох словників абrevіатур (передусім, української, англійської, польської, французької, італійської та китайської мов) і багатьох списків і реалій, доступних для огляду. Усього було розглянуто понад 4500 мовних одиниць, з них проаналізовано майже 1150 (сумарно із різних мов). Зазначимо, що досліджувалися лише такі одиниці, які утворені від сполучень слів, тобто складноскорочені слова; абrevіатури ж, які є скороченнями одного слова, як об’єкт аналізу не розглядалися. Основними *методами* дослідження є загальні методи аналізу й синтезу, процедури методів зіставного, словотворчого, синтаксичного, графічного аналізу й описового методу. *Результат* аналізу викладено у низці *висновків*. Утворення та функціонування складноскорочених слів є мовною універсалією на сучасному етапі розвитку мов.

Представники мовознавчих шкіл, що склалися на базі індоєвропейських мов, вважають «рушійною силою» процесу абрєвіації закон економії мовленнєвих засобів. У китайському мовознавстві є думка про те, що явище скорочення є природним для китайської мови, бо відображає прадавню односкладність слів китайської мови. Набір способів утворення складноскорочених слів у різних мовах залежить від їхніх типологічних ознак, правил порядку слідування слів у сполученнях, графічних особливостей письмового мовлення, вимовних особливостей, способів словотворення.

Ключові слова: абрєвіація, складноскорочене слово, сполучення слів, буква, ієрогліф, індоєвропейські мови, китайська мова.

Постановка проблеми. Наші сучасники, для яких основними засобами спілкування є генеалогічно споріднені і неспоріднені, типологічно подібні і неподібні мови, обізнані про такі слова, які прийнято називати *абрєвіатурами* або *складноскороченими словами*. Другий термін розкриває сутність способу утворення таких слів: процес складання кількох слів, супроводжений їх скороченням. У мовознавстві ще з ХІХ століття відзначають прискорення темпів утворення таких слів паралельно із розвитком науки та соціальних відносин. Особливо важливим для вивчення цей матеріал вважають у соціолінгвістичних і термінологічних дослідженнях. Сьогодні спостерігаємо нові процеси щодо утворення та функціонування складноскорочених слів у розмовному мовленні, а особливо в молодіжному та професійних сленгах, в Інтернеті. Крім того, вивчення абрєвіатур найчастіше відбувається на матеріалі певної однієї мови або шляхом зіставлення складноскорочених слів споріднених мов. Ми не змогли знайти досліджень, у яких зіставлялися би глибинні процеси утворення абрєвіатур у типологічно різних мовах, наприклад, таких, як індоєвропейські та китайська. Проте потреба у вивченні такого процесу в зіставному аспекті є очевидною, бо сучасний рівень інформатизації потребує знань не лише про нові мовні утворення, а й про когнітивні та структурні механізми, які діють у різних за типологією мовах під час утворення складноскорочених слів, про особливості як утворення, так і функціонування абрєвіатур у різних лінгвокультурних спільнотах.

Зв'язок із суміжними дослідженнями. Оскільки у статті ми зіставляємо між собою універсальні та специфічні риси складноскорочених утворень як у споріднених між собою індоєвропейських мовах, так і неспоріднених китайській та індоєвропейських, то звернули увагу, передусім, на те, як трактують складноскорочені слова представники різних національних лінгвістичних шкіл. Звичайно, жанр наукової статті не дає змоги зробити вичерпний огляд проблеми, однак загальне уявлення про сучасні підходи до вивчення у різних мовознавчих школах питань, пов'язаних із утворенням і функціонуванням абрєвіатур, ми намагатимемося представити.

До огляду ми залучили понад 50 праць про абрєвіатури й абрєвіацію учених європейських і американських країн (України, Великобританії, Німеччини, Польщі, Італії, Франції, США, Канади) і Китаю. Серед них теоретичні та лексикографічні дослідження, авторами яких є О. Григор'єв, Б. Зінкевич-Томанек, Я. Прихода [2], О. Мартинчук [5], О. Петренко [6], Ю. Шепель [8], Д. Шермет [9], Д. Коблер-Трілл (D. Kobler-Trill) [12], П. Спіллнер (P. Spillner) [13], І. Лу (Yikun Lu) [15], Х. Сунь (Haijun Sun) [16], Дж. Шан (Zhenqian Shang) [17], С. Ян (Xu Yang), Ю. Ван (Yue Wang) [18], Х. Юань (Hui Yuan) [19], багато інших. Спостерігаємо перетин проблем утворення та функціонування абрєвіатур із певними аспектами лексикології, фразеології, словотвору, морфології, синтаксису. У китайському мовознавстві є думка про те, що явище скорочення відображає односкладну / однокореневу природу китайського слова, а складні слова почали утворювати лише в добу середньовіччя [17]. Отже, когнітивна свідомість мовців тягнє до односкладності слова. До аналізу цих питань також було залучено немало кількості наукових досліджень, серед авторів яких А. Загнітко [3], С. Караман, О. Караман, М. Плющ [4], Дж. Ван (Zhongzheng Wang), Є. Степанов, А. Файт (A. Faith) [7 ; 14], А. Френкель (A. Fraenkel), Є. Бар-Хіллел (Ye. Bar-Hillel), А. Леві (A. Levy) [10] та багато інших.

Формулювання завдань. Метою статті є визначення універсальних і специфічних рис у системах складноскорочених слів деяких індоєвропейських мов, які є флективними за своєю морфологічною природою і мають буквену графіку, і китайської мови, яка є кореневою мовою та має ієрогліфічну графіку. Отже, об'єктом вивчення є абрєвіатури вищезазначених мов і тенденції функціонування цих мовних одиниць, предметом дослідження — співвідношення між похідними складноскороченими одиницями та тими мовними одиницями, які виступають для них твірними. Матеріал дослідження було взято з кількох словників абрєвіатур (передусім, української, англійської та китайської мов) і багатьох списків і реалій, доступних для огляду. Усього було розглянуто понад 4500 мовних одиниць, а проаналізовано з них майже 1150 (сумарно із різних мов). Зазначимо, що досліджувалися лише такі одиниці, які утворені від сполучень слів, тобто складноскорочені слова; абрєвіатури ж, які є скороченнями одного слова, як об'єкт аналізу не розглядалися. Основними методами дослідження є загальні методи аналізу й синтезу, процедури методів зіставного, словотворчого, синтаксичного, графічного аналізу й описового методу.

Виклад основного матеріалу.

За основу структурного поділу складноскорочених слів в індоєвропейських мовах ми взяли типологію, унявлену в Короткому словнику абрєвіатур і скорочень української мови [2], складеному міжнародним авторським колективом, і дещо універсалізували її, враховуючи особливості інших індоєвропейських мов, абрєвіатури яких спостерігалися у процесі дослідження.

1. **Ініціальні** (літеро-звукові) абрєвіатури всіх структурних різновидів. Ці абрєвіатури, залежно від позиції, вимовляють за першими літерами слів або коренів (якщо якесь із слів є складним) твірною сполучення або читають як псевдопросте слово. Розглянемо різновиди ініціальних абрєвіатур за якістю та місцем їх буквених складників. Це складнокорочені слова, до складу яких входять лише букви на позначення приголосних звуків (1), приголосних і одного голосного на початку, а іноді і в кінці (2); дуже рідко окремими літерами вимовляють ініціальні абрєвіатури, до складу яких входять лише голосні букви (3). Найчастіше ж, за нашими спостереженнями, носії індоєвропейських мов, що використовують буквено-звукову графіку, утворюють ініціальні абрєвіатури, які можна читати по складам, а не по літерам, роблячи наголос на голосний або один із голосних, що входить до складу таких псевдопростих мовних одиниць разом із одним або кількома приголосними (4). Порівняймо:

(1) укр. ГДК [ге/де/ка] — *гранично допустима концентрація*; ДВВС [де/ве/ве/ес] — *дисципліни вільного вибору студента*; МВВС [ем/ве/ве/ес] — *міський відділ внутрішніх справ*; ДВП [де/ве/пе] — *деревноволокниста плита*; польськ. RP [ер/пе] — *Rzeczpospolita Polska*; WSP [ве/ес/пе] — *Wyższa Szkoła Pedagogiczna*; PCK [пе/це/ка] — *Polski Czerwony Krzyż*; англ. BCC [бі/сі/сі] — *Blind Carbon Copy*; DM [ді/ем] — *Direct Message*; BBC — [бі/бі/сі] — *British Broadcasting Corporation*; франц. BNF [бе/ен/еф] — *Bibliothèque nationale de France*; PSG [пе/ес(се)/же] — *Paris Saint-Germain*; MDR [ем/де/ер] — *mourir de rire* (відповідник фразеологізму *вмирати від сміху*); італ.: CNR [чі/енне(ен)/ерре(ер)] — *Consiglio Nazionale delle Ricerche* (Національна рада досліджень); TFR [ті/еффе(еф)/ерре(ер)] — *Trattamento di Fine Rapporto* (вихідна допомога); SSN [ессе(ес)/ессе(ес)/енне(ен)] — *Servizio Sanitario Nazionale* (Національна служба охорони здоров'я); нім. DB [де/бе] — *Deutsche Bahn* (Німецька залізниця); BMW [бе/ем/ве] — *Bayerische Motoren Werke* (Баварські моторні заводи) і подібні;

(2) укр. СБУ [ес/бе/у] — *Служба безпеки України*; АПК [а/пе/ка] — *агропромисловий комплекс*; ЦСО [це/ес(се)/о] — *центр сервісного обслуговування*; польськ. AGH [а/ге/ха] — *Akademia Górniczo-Hutnicza* (Гірничо-металургійна академія); USC [у/ес/це] — *Urząd Stanu Cywilnego* (Управління запису актів цивільного стану); англ. UK [ю/кей] — *United Kingdom* (Об'єднане Королівство); USA [ю/ес/ей] — *United States of America* (Сполучені Штати Америки); OMG [о/ем/джи] — *O, my God!* (*Боже мій!*); франц. CDI [се/де/ї] — *contrat à durée indéterminée* (трудоий договір на невизначений термін); EDF [е/де/еф] — *Electricité de France* (Національна французька електрична компанія); IVG [ї/ве/же] — *interruption volontaire de grossesse* (добровільне переривання вагітності); італ. INPS [ї/енне(ен)/пі/ессе(ес)] — *Istituto Nazionale della Previdenza Sociale* (Національний інститут соціального страхування); ATM [а/те/ем] — *Azienda Trasporti Milanese* (Транспортна компанія Мілана); нім. AG [а/ге] — *Aktiengesellschaft* (акціонерне товариство); PKW [пе/ка/ве] — *Personenkraftwagen* (легковий автомобіль) і подібні;

(3) укр. АО [а/о] — *автономна область*; ЮЕ [йу/е] — *Юридична енциклопедія*; ЯЕУ [йа/е/у] — *ядерна енергетична установка*; польськ. UE [у/е] — *Unia Europejska* (Європейський Союз); англ. *i.e.* [ай/ї] — *id est* (запозичене з латинської мови зі значеннями "that is", "in other words"); франц. *É.-UA* [е/ї/а] — *États-Unis d'Amérique* (Сполучені Штати Америки); нім. *u.a.* [у/а] — *unter anderem* (серед іншого) і подібні;

(4) укр. АБіА [а/бі/а] — *Академія будівництва і архітектури*; ГАЄС [а/бі/а] — *гідроаккумулявальна електрична станція*; ЄДАПС [йе/дапс] — *Єдина державна автоматизована паспортна система*; МОК [мók] — *Міжнародний олімпійський комітет*; польськ. PESEL [пé/сел'] — *Powszechny Elektroniczny System Ewidencji Ludności* (загальна електронна система ідентифікації населення); PUE [пú/е] — *Platforma Usług Elektronicznych* (платформа електронних послуг); ZUS [зúс] — *Zakład Ubezpieczeń Społecznych* (Управління із соціального страхування); англ. NATO [néi/тəʊ // нá/тə] — *North Atlantic Treaty Organisation* (Організація Північноатлантичного договору); DOB [дóб] — *date of birth* (дата народження); FOMO [fóʊ/мəʊ // фó/мо] — *Fear of missing out* (страх щось упустити); франц. ANAEM [а/на/ém] — *Agence Nationale d'Accueil des Étrangers et des Migrations* (Національне агентство з питань прийому іноземців та міграції); DALF [дáл'ф] — *diplôme approfondi de langue française* (тест певного ступеня [за міжнародною шкалою] на знання французької мови); OVNÍ [о/вні] — *objet volant non identifié* (НЛО = непізнаний літальний об'єкт); італ. PIL [піл] — *Prodotto Interno Lordo* (ВВП = валовий внутрішній продукт); DOC [дók] — *Denominazione d'Origine Controllata* (найменування контролюваного походження, тобто затвержене владою найменування); STANDA [стáнд/а] — *Società Tutti Articoli Nazionale Dell'Arredamento [Abbigliamento]* (Усі види меблів [одягу] компанії національного виробника); нім. UFO — *Unbekanntes Flugobjekt* (невідомий літаючий об'єкт) і подібні.

Бачимо, що всі різновиди ініціальних абрєвіатур наявні в системах абрєвіатур і акронімів усіх зіставлених індоєвропейських мов. Однак у кожній мові зустрічаємо певні специфічні риси, причиною існування яких є, насамперед, особливості мовних систем і мовленнєві традиції. Так, в англійській мові багато абрєвіатур виникає на базі не лише словосполучень, а й цілих речень. Порівняймо абрєвіатури, похідні від словосполучень, непередикативних одиниць з основною номінативною функцією, які є членами певної передикативної одиниці (речення), беручи участь у комунікації як один із її

складників, і аббревіатури, похідні від самих речень як предикативних одиниць, основною функцією яких є функція комунікації: *FAQ* — *frequently asked questions* (поширені запитання): *Please check our FAQs page for further information*; *EOD* — *End of day* (кінець дня): *Will you have the file ready to send by EOD?* // *IDK* — *I don't know* (Я не знаю); *FWIW* — *For what it's worth?* (Чого це варте?); *FTW* — *For the win!* (За перемогу!). У слов'янських мовах утворення *предикативних аббревіатур* (термін наш. — *G. C.*) є небажаним. Якщо, наприклад, українці або поляки використовують такі ініціальні скорочення, то найчастіше це запозичення з англійської або загальноприйняті латинізи письмового походження. Характерною особливістю слов'янських ініціальних аббревіатур є можливість відмінювати у розмовному мовленні багато зі слів, які ми виокремили у четвертий різновид (див. наведені вище приклади (4) для української та польської мов, крім тих, що мають голосну фінальну літеру).

Якщо у твірному сполученні є сполучник, прийменник або артикль, його (якщо він має одну літеру) або його першу літеру можуть включити до складу ініціальної аббревіатури лише для милозвучності. Графічно це може бути як велика літера (здебільшого, приголосна), так і мала (здебільшого, голосна). Порівняймо: укр. *СіЧ* — «Слово і Час» (назва часопису); *ПіК* — «Політика і культура» (назва часопису); польськ. *PiS* — *Prawo i Sprawiedliwość* (назва політичної партії «Право і справедливість»); англ. *EOY* — *End of year* (кінець року); *AFAIK* — *As far as I know* (Наскільки мені відомо / Як мені відомо); *R&D* — *Research & Development* (дослідження та розвиток); франц. *HADOPI* (*Hadopi*) — *Haute Autorité pour la diffusion des œuvres et la protection des droits sur Internet* (Поліцейське управління боротьби з піратством), у цій ініціальній аббревіатурі жодне з семи службових слів не має свого буквеного вираження; *GDF* — *Gaz de France* (назва французької національної газової компанії), прийменник *de* представлено як повноцінне слово.

В ініціальних аббревіатурах мов, які мають диграфи, тобто носії яких у письмовому мовленні використовують певні сполучення літер на позначення одного звуку, як правило, задіяні лише перші елементи. Але трапляються винятки. Так, у польській мові є декілька диграфів (*rz, sz, cz, dz, ch*), однак *С*, за правилом, відривається лише від *Z* (*cz = [ч]*) і вимовляється як *С = [ц]*. Слова ж, які починаються з диграфа *ch = [x]*, делегують до ініціальної аббревіатури весь диграф, але перший елемент пишуть великою, а другий — малою літерами. Наприклад: *ZChN* — *Zjednoczenie Chrześcijańsko-Narodowe* (Народно-Християнське об'єднання); *ChRL* — *Chińska Republika Ludowa* (Китайська Народна Республіка).

Німецька мова тяжіє більше, ніж будь-яка інша індоєвропейська, до утворення складних слів, включаючи до їх складу два, три і більше коренів (напр.: із двох коренів — *kurzerhand* — «нашвидкоруч / на швидку руку»; *wiederholen* — «повторювати» (*wieder* = знов + *holen* = отримати); із трьох коренів — *Vergiftmeinnacht* — «незабудка» (*vergeben* = забувати + *mein* = мій + *nicht* = ні); *Schlafzimmerschrank* — «шафа для спальні» (*schlafen* = спати + *zimmer* = кімната + *Schrank* = шафа); із більшої кількості коренів — *Arbeiterunfallversicherungsgesetz* — «Закон про страхування робітників від нещасних випадків» (у цьому німецькому слові поєднано 4 іменника: *Arbeiter* = робітник + *Unfall* = аварія, нещасний випадок + *Versicherung* = страхування + *Gesetz* = закон); *Straßenverkehrszulassungsverwaltungs-aufgabenübertragungsgesetz* — «Закон про делегування обов'язків управління державною реєстрацією дорожнього транспорту» (це складне німецьке слово включає 7 простих слів: *Straße* = дорога, дорожній + *Verkehr* = рух + *Zulassung* = дозвіл + *Verwaltung* = адміністрування (реєстрація) + *Aufgaben* = завдання (обов'язок) + *Übertragung* = передавання + *Gesetz* = закон). Ця особливість німецького словотвору спричинює утворення ініціальних складноскорочених слів не від словосполучень, а від складних слів, вибираючи перші літери слів, які утворюють складні слова. Наприклад: *PKW / Pkw* — *Personenkraftwagen* — «легковик, легковий автомобіль»; *LKW / Lkw* — *Lastkraftwagen* — «вантажівка, вантажний автомобіль»; *IT* — *Informationstechnologie* — «інформаційні технології» і подібні.

2. **Складові аббревіатури** в індоєвропейських мовах утворюють від перших складів слів, які входять до складу твірних сполучень слів, від яких ці аббревіатури походять. Дуже рідко у творенні складової аббревіатури беруть участь, крім перших, і інші склади деяких слів твірного сполучення, а також частини складів. Наведемо деякі приклади: укр. *сільмаг* — *сільський магазин*; *Соцінтерн* — *Соціалістичний інтернаціонал*; *спецжор* — *спеціальний кореспондент*; *тербат* — *територіальний батальйон*; *універмаг* — *універсальний магазин*; *ЛуГоСад* — *Лужук, Гончар, Садловський* (назва літературного гурту); *військкомат* — *військовий комісаріат*; англ. *nicad* — *nickel and cadmium battery* (нікелево-кадмієвий акумулятор); *desres* — *desirable residence* (у розмовному мовленні британців дорогий будинок у престижному районі, будинок мрії); *soca* — *soul & calypso* (латиноамериканська танцювальна музика, суміш соула і каліпсо); нім. *Kripo* — *Kriminalpolizei* (кримінальна поліція) та інші.

3. Третій тип аббревіатур у класифікації, використаний нами як базова (слова з початковим компонентом *зав-, ком-* тощо), і четвертий тип (слова, утворені з початкового складу прикметника й повного іменника) у порівняльному аналізі між різними мовами варто об'єднати в один структурний тип, називаючи такі складноскорочені слова **напіваббревіатурами**. В одному випадку твірним є субстантивно-субстантивне словосполучення, а у другому випадку — ад'єктивно-субстантивне. Складно-

скорочені слова, похідні від обох типів словосполучень, мають однаковий спосіб утворення і подібні структури. Такі абрєвіатури, здебільшого, властиві слов'янським мовам, однак нечасто утворюються і в інших групах індоєвропейських мов. Порівняймо: укр. *комполку* — **командир полку**; *соцпартія* — **соціалістична партія**; *бойкомплєкт* — **бойовий комплект**; *інформбюро* — **інформаційне бюро**; *гендиректор* — **генеральний директор**; польськ. *autokarawan* — **karawan automobiliowy**; англ. *infonet* — **informational net** (інформаційна мережа); *Internet* — **international net** (міжнародна мережа); *mediservice* — **medical service** (медичний сервіс) та інші. Порядок розташування означення після означуваного слова в польській і французькій мовах заважає утворенню в цих мовах абрєвіатур подібного типу. В англійській мові скорочення подібного типу структурно в письмовому мовленні нерідко відрізняються від складноскорочених слів третього типу тим, що перше слово твірного сполучення скорочується, але не пишеться разом із другим повним словом. Пунктуаційно скорочення першого елемента (означення) жодним чином не позначають, але пишуть окремо від означуваного другого елемента. Порівняймо: *math analysis* — **mathematical analysis** (математичний аналіз), *phys chemistry* — **physical chemistry** (фізична хімія), *sci conference* — **scientific conference** (наукова конференція) тощо.

4. Складноскорочені слова **змішаного типу** частково утворюються як ініціальні, частково — як складові. Порівняймо: укр. *РАТАУ* [ра/та/у] — **Радіотелеграфне агентство України** (для милозвучності цього акроніма було взято склад першого слова і перші літери другого кореня складного слова, яке розташоване на першому місці, та перші літери другого й третього слів твірного словосполучення); *КрНУ* — **Кременчуцький національний університет** (від першого слова взято дві перші літери задля розрізнення з Київським національним університетом — *КНУ*); *ЛуАЗ* — **Луцький автомобільний завод** (від першого слова взято дві перші літери задля розрізнення зі Львівським автобусним заводом — *ЛАЗ*); польськ. *REGON* — **Rejestr Gospodarki Narodowej** (ідентифікаційний номер підприємства або установи в Польщі за єдиним державним реєстром); англ. *INSET* — **in service training** (навчання за місцем роботи, без відриву від виробництва; до абрєвіатури включено повний прийменник *in*, дві перших літери слова *service* і першу літеру останнього слова *training*); *NIREX* — **Nuclear industry radioactive waste executive** (найменування виконавчого комітету з контролю радіоактивних відходів ядерної промисловості; ця абрєвіатура включає перші літери трьох слів словосполучення та дві перші літери останнього слова); франц. *AFNOR* / *Afnor* — **L'Association française de normalisation** (Національний комітет Франції з питань стандартизації); італ. *RAI* — **Radiotelevisione Italiana** (національна радіотелевізійна мережа Італії; до абрєвіатури включено перший склад першого слова і перша літера другого); *ISTAT* — **Istituto Nazionale di Statistica** (Національний інститут статистики; абрєвіатура утворена поєднанням першої літери першого слова та чотирьох перших літер останнього слова, але перша і друга літери останнього слова повторюють другу і третю літери першого слова, отже, слово можна прийняти як результат мовної гри); нім. *BaföG* — **Bundesausbildungsförderungsgesetz** (Федеральний закон про сприяння освіті) і подібні.

Серед абрєвіатур змішаного типу в деяких мовах бувають також такі, що містять цифри на місці подібних до їх звучання слів твірного сполучення. Але такі складноскорочення трапляються не у всіх індоєвропейських мовах. Зустрічаємо їх в англійській мові, де для їх утворення використовують фонетичну омонімію деяких числівників і прийменників. Наприклад, *2* : *two* / *to*; *4* : *four* / *for*: *2u* — **to you** (до тебе; тобі); *4u* — **for you** (для тебе). Лексико-граматичні особливості більшості індоєвропейських мов не сприяють утворенню складноскорочених слів із цифровим компонентом, хоча скорочення простих слів у мовній грі активно використовують. Наприклад, в українській мові: *7'я*; *Звога*; *5и*; *p1a* // *сім'я*; *тривога*; *п'яти*; *родина*; у німецьких e-mail ніках іноді зустрічаємо результати мовної гри, коли в адресах бачимо прізвища: *Dreiser* (Драйзер) — *3ser* (3 = drei); *Neumann* (Нейман) — *9man* (9 = neun) і подібні.

У **китайській мові** відносини між словами всередині речення виражаються певним порядком слів, об'єднаних граматично та семантично, через що китайське речення складається із синтагм, а не словосполучень, як індоєвропейське. Такий спосіб побудови речення та графічна традиція визначають особливості китайської абрєвіації. Крім того, в китайському мовному узусі зберігаються значні граматичні та лексичні розбіжності між усним і письмовим мовленням, що також впливає на частоту вживання абрєвіатур різних типів. Тенденція використання абрєвіатур, у тому числі складноскорочених слів, найчастіше виявляється в розмовному стилі, а також у корпоративному та професійному китайському мовленні. В офіційних текстах спостерігаємо абрєвіатури значно рідше. Специфіка когнітивного механізму утворення китайського складноскороченого слова полягає в тому, що мовцям потрібно зберегти змістовий компонент сполуки / синтагми / багатокореневого слова і вибрати той елемент (ті елементи) / ієрогліф (ієрогліфи), який(-і) несе(-уть) у собі ключову інформацію. Одночасно мовці вилучають елементи, що передають додаткове значення. Це значно відрізняється від механізму утворення складноскорочених слів в індоєвропейських мовах, де в абсолютній більшості таких абрєвіатур відображені всі повнозначні слова, а не враховуватися у процесі утворення абрєвіатури можуть службові слова (прийменник, сполучник, частка, артикль).

Якщо не враховувати типологічних і графічних особливостей китайської мови, то китайське складноскорочене слово, в записі якого використовують ієрогліфи, може бути сприйнятим як усі-

чене / редуковане / неповне сполучення слів (словосполучення або речення). Утім, у китайському письмовому мовленні зараз активно функціонує пінйін на базі латиниці, особливо серед молодого та середнього покоління, серед інтелігенції, представників бізнесу. Знання пінйіну забезпечує використання клавіатури мобільного телефону та комп'ютера для письмового набору китайського тексту, значно полегшуючи процес комунікації. У сучасній китайській мові (особливо в онлайн-комунікації) виникає все більше аббревіатур, утворених мовцями буквеним способом на базі пінйіну за принципами і з використанням механізмів, що діють в індоєвропейських мовах.

Розглянемо структурні типи аббревіатур китайської мови. Найчастіше зустрічаємо наступну класифікацію типів: *ієрогліфічні складноскорочені утворення (1), ієрогліфічні усічені аббревіатури (2), аббревіатури узагальненого змісту (3), аббревіатури з літерами некитайських алфавітів (4), аббревіатури з цифрами (5).*

1. **Ієрогліфічне складноскорочене утворення** 简称 (jiǎnchēng — ценьчен) з китайської перекладається як «аббревіатура». Це фактично неповна сполука, з якої вилучено елементи (корені, ієрогліфи), що не несуть ключової інформації або передають інформацію, зрозумілу реципієнтам із контексту. За співвіднесенням повної і редукованої структури утворення виокремлюють 4 різновиди ценьчен. Якщо за повну структуру брати АБВГ, то перший різновид аббревіатур ценьчен унаявлює структуру АВ, другий — БГ, третій — АГ, четвертий — БВ. Порівняймо:

1) АБВГ → АВ: (湖南) 师范大学 — (Húnán) Shīfàn Dàxué (Хунанський педагогічний університет) скорочують в офіційній назві станції метро, яка розташована поруч із цим університетом, до (湖南) 师大 (地铁站) — (Húnán) Shī Dà (Dìtiězhàn), а в усній розмові опускають назву провінції, залишаючи тільки 师大 — Shī Dà. Із цим університетом межує інший виш зі схожою назвою: 湖南大学 — Húnán Dàxué (Хунанський університет). У розмовному мовленні його називають 湖大 — Hú Dà. Аналогічної структури складноскорочень дотримуються в утворенні назв багатьох державних і навчальних установ. Наприклад: (中国) 矿业大学 — (Zhōngguó) Kuàngyè Dàxué (Китайський гірничий університет) — скорочують до (中国) 矿大 — (Zhōngguó) Kuàng Dà; (中国) 海洋大学 — (Zhōngguó) Hǎiyáng Dàxué (Китайський океанічний університет) — скорочують до (中国) 海大 — (Zhōngguó) Hǎi Dà; (中国) 农业大学 — (Zhōngguó) Nóngyè Dàxué — (Китайський сільськогосподарський університет) — скорочують до (中国) 农大 — (Zhōngguó) Nóng Dà; (中国人民大学) 附属中学 — (Zhōngguó Rénmín Dàxué) Fùshǔ Zhōngxué — (Школа при Китайському народному університеті) — скорочують до (中国人民大学) 附中 — (Zhōngguó Rénmín Dàxué) Fù Zhōng; 上海合作(组织) — Shànghǎi Hézuò (Zǔzhī) — (ШОС = Шанхайська організація співробітництва) — скорочують до 上合(组织) — Shàng Hé (Zǔzhī) і подібні. В усіх наведених прикладах скорочені слова двоскладні, що на письмі зображується двома ієрогліфами. Отже, ці аббревіатури аналогічні складовим індоєвропейським аббревіатурам. Рідко зустрічаємо аббревіатури, у які із трьохскладного слова включають перший і останній склади. Наприклад: 人民武装部 — Rénmín Wǔzhuāngbù (Міністерство народних військових сил) — скорочують до 人武部 — Rén Wǔbù.

2) АБВГ → БГ: В офіційних документах і на вивісках ресторанів іноді можна побачити таку повну назву: «北京风味» — Běijīng fēngwèi (Їжа з пекинським смаком). Утім, у художній літературі й розмовному мовленні найчастіше вживають аббревіатуру 京味 — jīng wèi, яку на українську мову можна перекласти як «пекинський смак».

3) АБВГ → АГ: У всьому світі народи намагаються бережливо ставитися до природних ресурсів. Плата за їх використання, здебільшого, зростає, якщо витрачено більше встановленої норми. Отже, часто на побутових приладах можна зустріти рекламу про те, що виробник використав якусь новітню технологію, яка дає змогу економити електрику, воду, газ, вугілля тощо. У сучасній рекламі пральних і посудомийних машин, кранів із дозаторами води, а також у китайському розмовному мовленні вживають аббревіатуру 节水 — jié shuǐ замість повного словосполучення або речення 节约用水 — jiéyue yòngshuǐ (економити воду / економія води / Економте воду!), яке вживають у соціальній рекламі, в офіційних документах тощо. Такого ж типу соціально значимі клішовані вирази про заборону алкогольних напоїв на певній території або в певній соціальній групі. Повний варіант 禁止饮酒 — jìnzhǐ yǐnjiǔ (Алкоголь заборонено / заборона алкоголю) вживають в офіційних виступах, документах, об'явах. У розмовному та художньому мовленні використовують аббревіатуру 禁酒 — jìn jiǔ.

4) АБВГ → БВ: В офіційних документах і на вивісках ресторанів із Сичуанською кухнею пишуть повне словосполучення 四川菜肴 — Sìchuān cài yáo (Сичуанська кухня). У художніх текстах, розмовному мовленні китайці використовують аббревіатуру 川菜 — chuān cài. Такий же спосіб аббревіації зустрічаємо, коли йдеться про назви загальноосвітніх шкіл. Наприклад: (长沙市) 第一中学 — (Chángshā shì) dì yī zhōngxué — (Перша середня школа Чанши) скорочують до (长沙市) 一中 — (Chángshā Shì) Yī Zhōng.

2. **Ієрогліфічні усічені аббревіатури** за механізмом утворення подібні до аббревіатур першого типу і можуть бути розглянуті як п'ятий і шостий різновиди. Відрізняє їх лише те, що під час скорочення із повного сполучення вилучають кілька перших або останніх складів (ієрогліфів), залишаючи інші. Узагалі, їх можна вважати аналогами українських словесних розмовно-просторічних аббревіатур типу *маг* ← *магнітофон*, *універ* ← *університет*, *станція* ← *електростанція*, *сховище* ← *бомбосховище* тощо. Наприклад:

АБВГ → АВ: 复旦大学 — Fùdàn Dàxué (Університет Фудань) у художньому, розмовному, сленговому мовленні скорочують до 复旦 — Fùdàn. 非全日制 (研究生) — fēiquánrìzhì (yánjiūshēng) (заочна форма навчання в магістратурі) — у неформальних ситуаціях скорочують до 非全 (研究生) fēiquán (yánjiūshēng). Зауважимо, що в офіційних документах, на офіційних сторінках інтернет-сайтів, в рекламно-інформаційних буклетах прийомних комісією вишів використовують повне термінологічне сполучення 非全日制 (研究生) .

АБВГ → ВГ: Коли в анкеті або резюме молода людина пише, що вона є членом Комуністичної спілки молоді, повністю вказує цю інформацію: 共青团员 — gòngqīng tuányuán (член комсомолу); у неформальному ж мовленні китайці усікають це сполучення, вживаючи лише останнє слово: 团员 — Tuányuán. Слово, яке залишається замість сполучення, може містити більше двох складів і записуватися такою ж кількістю ієрогліфів. Наприклад, сполучення 中国人民解放军 — Zhōngguó Rénmín Jiěfàngjūn (Народно-визвольна армія Китаю) — властиве для офіційних документів, урочистих промов і публіцистичних текстів урочистого змісту. У всіх інших ситуаціях, здебільшого, вживають скорочену назву 解放军 — Jiěfàngjūn (Визвольна армія) — або 人民解放军 — Rénmín Jiěfàngjūn (Народно-визвольна армія).

3. У китайській мові виокремлюють різновид аббревіатур узагальненого типу. Узагальнені скорочення висловлюють загальну ознаку первинного поєднання слів. В індоєвропейських мовах відносини, які передають китайські узагальнені аббревіатури, регулюють, здебільшого, відносини суми та її складників, які корелюють із гіперо-гіпонімічними відносинами. Наприклад, словосполучення 弟弟 — dìdì (молодший брат) і 妹妹 — mèimei (молодша сестра). До речі, ці два слова представляють собою теж скорочені слова. Узагальнення відбувається за ознакою приналежності до родичів молодшого віку. Утворення 上下 — shàngxià (вгору і вниз), 前后 — qián hòu (передній та задній // спереду та позаду) теж розглядають як аббревіатури, узагальнені, відповідно, за ознаками напрямів руху і сторін щодо особи або предмету: 上楼 — shàng lóu (вгору поверхами) + 下楼 — xià lóu (вниз поверхами); 前门 — qián mén (передні двері) + 后门 — hòu mén (задні двері) .

4. Аббревіатури з літерами (字母词 — zìmǔcí — цзимуци = букв. буквене слово) виникають у китайській мові, по-перше, під впливом іноземних мов, передусім англійської, та у зв'язку із поширенням пін'їню на базі латиниці. Ми виокремлюємо серед таких аббревіатур у китайському комунікативному просторі змішані аббревіатури із ієрогліфами та літерами і такі аббревіатури, які містять лише літери пін'їню.

1) Змішані аббревіатури із ієрогліфами та літерами утворюються у сферах, які торкаються новітніх технологій міжнародного рівня та міжнародних взаємовідносин Китаю з іншими країнами, а також у текстах які рекламують продукцію зарубіжного виробництва. Літера латинського алфавіту в цих випадках відіграє роль міжнародного символу як певна брендова «фішка». Наприклад, у рекламних текстах словосполучення 美化照片 — měi huà zhào piàn (покращена якість фотографій) — скорочують до P照片, де P — скорочення англійської назви програмного забезпечення для обробки зображень Photoshop, а 照片 — zhào piàn (фотографія). 奔驰G级系列车 — bēn chí G jí xì liè chē (модельний ряд Mercedes-Benz G-ступінь) скорочують до аббревіатури 大G — dà G, замінюючи деякі слова на 大, що тут позначає високе визнання цієї марки автомобіля.

2) Аббревіатури, які містять лише літери, можуть бути запозиченими з англійської мови або утвореними за принципом ініціальних індоєвропейських складноскорочених слів першими літерами китайського пін'їню. До запозичених аббревіатур можна віднести назви виробничих і торговельних брендів, міжнародних установ, номенклатурні найменування. Більшість із них у процесі фонетичного освоєння набуває ієрогліфічних варіантів напису [15]. Так, у Китаї є розвинена мережа американських фаст-фуд ресторанів KFC ← Kentucky Fried Chicken (смажені курчата з Кентуккі). Сьогодні в китайській мові функціонують два варіанти написання і вимови: суто англійський KFC — key-ef-ci, — і китайський, пристосований до законів китайського усного та письмового мовлення: 肯德基 — kěndéjī. Англійська ініціальна аббревіатура IELTS — International English Language Testing System — на позначення відомої в Китаї Міжнародної системи тестування знань з англійської мови, також має сьогодні ієрогліфічний варіант, утворений за законами китайського усного та письмового мовлення: 雅思 — yǎ sī.

На позначення стандартних кліше в міжнародних інформаційних системах використовують, здебільшого, ініціальні аббревіатури. Активна участь Китаю в міжнародних відносинах потребує участі і в цих глобальних інформаційних системах, у системах стандартизації тощо. Отже, в китайському комунікативному просторі функціонують ініціальні аббревіатури, базою яких є латинізований пін'їню [16]. Наприклад, у транспортних інформаційних системах зустрічаємо: BJ ← Běijīng (北京; Пекін); RW ← ruǎnwò (软卧; м'яке спальне місце); GB ← guójiā biāozhǔn (国家标准; національний стандарт); HSK ← hànyǔ shuǐpíng kǎoshì (汉语水平考试; тестування на знання китайської мови) тощо. Подібно до таких аббревіатур сьогодні, переважно у дружній онлайн-комунікації молодого покоління, виникають ініціальні аббревіатури, утворені першими літерами фраз, записаних пін'їнем. Наприклад: XSWL ← xiào sǐ wǒ le — 笑死我了 (сміятися до смерті); YYDS ← yǒng yuǎn de shén — 永远的 (дуже сильна або фахова у якійсь галузі людина) [15] і подібні. Дослідники відзначають, що за-

кріплення цих новоутворень, які не є традиційними для китайської мови, як і будь-який когнітивний процес, проходить через асоціації, конвенціоналізацію та схематизацію. Вони вважають, що зараз у китайській мовній системі для таких складноскорочень властиві неструктурність, невизначеність і залежність від контексту [18], із чим ми не можемо погодитися, бо такий спосіб утворення має в сучасній китайській мові як системно-мовне, так і соціомовне підґрунтя, досліджені й описані нами вище.

5. Аббревіатури з цифрами у китайському мовознавстві мають назву 数字密码 — shùzì mìmǎ (шущзімима — *букв.* нумеральний шифр). Вони можуть включати цифру й ієрогліф(-и) або цифру і літеру(-и) латинського алфавіту. Так, у китайському мовознавстві скорочені утворення **3k** (三k) ← 三千 (三千) — sān qiān (три тисячі), **8k** (八k) ← 八千 (八千) — bā qiān (вісім тисяч) і подібні вважають аббревіатурами з цифрами (літера **k** позначає скорочене англійське *kilo*, яке асоціюють із числом 1000). У гральному дискурсі Китаю побутує змішана складноскорочена аббревіатура **3A游戏** / **三A游戏** — sān A yóu xì, яка поєднує американський сталий вираз *A lot of money*, *A lot of resources*, *A lot of time* (багато грошей, багато ресурсів, багато часу), маючи на увазі не артиклі A, а те, що це перша літера в алфавіті, і китайську рекламну фразу 高成本、高质量和高体量的游戏 — gāo chéng běn, gāo zhì liàng hé gāo tǐ liàng de yóu xì (ігри з високим бюджетом, високою якістю і великого масштабу).

Висновки. Зіставний аналіз процесів утворення і функціонування складноскорочених слів у кількох індоєвропейських і китайській мовах свідчить про подібність способів утворення і функційну тотожність таких одиниць. По-перше, твірною одиницею і в індоєвропейських, і в китайській мовах виступають сполучення слів або складні слова, до складу яких включено кілька слів або кілька коренів, а похідними одиницями є утворення, які визнані як слова: складноскорочені аббревіатури. По-друге, і в індоєвропейських, і в китайській мовах дослідники виокремлюють, здебільшого, однакові комунікативні функції. Ці функції ми зводимо до такого набору: функція економії мовленнєвих зусиль, часу і матеріалів для письма; функція міжмовної універсалізації актуальних понять (фінансових, виробничих, спортивних, торговельних, транспортних та інших міжнародних брендів, організацій, установ, особистостей) і всесвітньо визнаних систем; функція шифрування мовних одиниць (спеціальні терміни, соціально і ситуативно обмежені в узусі скорочення); експресивна функція. Звернення до теоретичних досліджень процесу аббревіації в китайській мові наводять на думку про наявність прихованої когнітивної функції ухилення мовної системи від багатослів'я у вираженні назви єдиного цілісного поняття. Ця функція є виразником системно-мовних діалектичних процесів, що відбуваються в розвитку загальних мовних універсалій.

Крім основних, були зроблені поточні висновки щодо особливостей процесу і способів аббревіації в різних групах індоєвропейських мов і в конкретних мовах цієї мовної сім'ї (українській, польській, англійській, німецькій, французькій, італійській), а також виявлена й охарактеризована специфіка утворення словоскорочень у китайській мові. У цілому, пріоритети і можливості використання певних способів аббревіації в мові залежить від типологічних особливостей мов, специфіки їхніх фонетичних, акцентних, словотвірних, лексичних, морфологічних, синтаксичних (зокрема, порядку слідування слів у твірних сполученнях), графічних, стилістичних систем, лінгвокультурних традицій. У типологічно близьких мовах, якими в дослідженні виступають індоєвропейські, типи аббревіатур, здебільшого, однакові. У типологічно різних мовах (у дослідженні це китайська і індоєвропейські) збігаються загальні принципи утворення складноскорочень, однак принципи виокремлення типів аббревіатур мають суттєві розбіжності. Деякі типи китайських аббревіатур (наприклад, узагальнені) не мають відповідників серед аббревіатур індоєвропейських мов, бо деякі відносини між твірними сполученнями та похідними від них утвореннями характеризують по-різному у традиціях лінгвістичних шкіл. Треба зазначити, що в сучасному китайському мовленні, крім скорочень традиційних типів на базі ієрогліфічної графіки, функціують змішані буквено-ієрогліфічні, буквено-ієрогліфічно-цифрові та ініціальні буквені аббревіатури (на кшталт індоєвропейських), утворення яких спричинено активним використанням латинізованого пін'їню.

Перспективою подальшого дослідження представленої у статті проблеми є вивчення глибинних механізмів аббревіації як мовної універсалії та визначення її місця у загальнонауковій дихотомії *повне / неповне*.

Література

1. Аббревіатури у польській мові : правила написання та приклади. *Hochu v Polshu* : сайт. 04.11.2022. URL : <https://hochuvpolshu.com/vivchennya-polskoi-movi/abreviaturi-u-polskij-movi-pravila-napisannya-ta-prikladi.html> (дата звернення: 29.02.2024).
2. Григор'єв О., Прихода Я., Зінкевич-Томанек Б. Короткий словник аббревіатур і скорочень української мови. 2-ге вид. змін. та доп. Київ : ННІЖ КНУ імені Тараса Шевченка, 2023. 162 с. URL : labs.journ.knu.ua/mova/wp-content/uploads/2023/06/Korotkyu-slovyuk-abreviatur-i-skorochen-ukrainskoi-movy.pdf (дата звернення : 25.02.2024).
3. Загітко А. П. Теоретична граматики сучасної української мови. Морфологія. Синтаксис. Донецьк : ТОВ ВКФ «БАО», 2011. 992 с. URL : <https://litmisto.org.ua/?p=618/>

4. Караман С. О., Караман О. В., Плющ М. Я. Сучасна українська літературна мова. Київ : Літера ЛТД, 2014. 560 с. ISBN : 978–966–178–035–3. URL : <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/11333/>
5. Мартинчук О. ASAP! Скорочення в англійській мові, які варто знати кожному. *Grade.ua* : Блог. URL : <https://grade.ua/uk/blog/sokrashcheniye-v-angliyskom-yazyke/> (дата звернення: 18.02.2024).
6. Петренко О. В. Особливості аббревіцій та скорочень у німецькомовній термінології робототехніки. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Філологія. Соціальні комунікації*. 2020. Т. 31 (70). № 1. Ч. 2. С. 166–169. DOI : <https://doi.org/10.32838/2663-6069/2020.1-2/33/>
7. Степанов Є. М., Файт А. А. Англійські та російські фразеологізми воднотранспортного дискурсу в соціолінгвістичному зіставленні. *Мова : науково-теоретичний часопис з мовознавства*. Одеса : Астропринт, 2023. № 39. С. 19–25. DOI : 10.18524/2307-4558.2023.39.284914. ISSN : 2307-4558; 2414-9489.
8. Шепель Ю. О. Аббревіатури як засіб експресії в сучасній українській та російській мовах. *Вісник Запорізького національного університету. Філологічні науки*. 2012. № 1. С. 499–503. URL : <file:///C:/Users/pz/Downloads/61473902.pdf>
9. Шеремет Д. В. Порівняльно-типологічний аналіз аббревіатур в англійській та українській медичній термінології. *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Філологічні науки*. Луцьк, 2011. № 5. С. 203–205.
10. Fraenkel A. A., Bar-Hillel Ye., Levy A. Foundations of Set Theory. *Studies in Logic and Foundations of Mathematics*. Vol. 67. Amsterdam : Elsevier, 1973. 404 p. URL : <https://www.sciencedirect.com/bookseries/studies-in-logic-and-the-foundations-of-mathematics/> (дата звернення: 19.02.2024).
11. How To Use Abbreviations in Academic Writing. *Cambridge Proofreading & Editing LLC Blog*. 2022. URL : <https://proofreading.org/blog/abbreviations-in-academic-writing/#/> (дата звернення: 19.02.2024).
12. Kobler-Trill D. Das Kurzwort im Deutschen. Eine Untersuchung zu Definition, Typologie und Entwicklung. *Reihe Germanistische Linguistik*, Bd. 149. Tübingen : Niemeyer, 1994. 238 S.
13. Spillner P. World guide to abbreviations. New-York : Bowker Company, 1970. 260 p.
14. Wang Zh. Zh., Stepanov Ie. N. Common and special in the systems of personal pronouns on the material of comparison of the Chinese, Cantonese, Russian and English languages. *Мова / Language*. Одеса : Astroprint, 2023. Vol. 39. P. 32–36. DOI : 10.18524/2307-4558.2023.39.284915. ISSN 2307-4558; 2414-9489.
15. 卢毅琨. 从“YYDS”看汉语字母词的规范问题. *文化学刊*, 2024. 问题03. 页221 - 226.
16. 孙海军. 出版物中人名地名的汉语拼音拼写及大写, 缩写规则解析. *传播与版权*, 2018. 问题06. 页75 - 77. DOI : 10.16852/j.cnki.45-1390/g2.2018.06.029.
17. 尚振乾. 汉字缩写与古汉语的“单音节性”又复音化(下). *汉字文化*, 2023. 问题09. 页. 22 - 29. DOI : 10.14014/j.cnki.cn11-2597/g2.2023.09.004.
18. 杨旭, 王悦. 汉语拼音缩写的认知固化与规约化研究. *新疆大学学报(哲学社会科学版)*. 乌鲁木齐, 2023. 第51卷. 问题06. 页. 142 - 147. DOI : 10.13568/j.cnki.issn1000-2820.2023.06.018.
19. 袁晖. 现代汉语缩略语词典. 北京: 语文出版社, 2002. 556页. ISBN : 9787801267092.

References

1. “Abbreviations in Polish : spelling rules and examples”, *Hochu v Polshu* : website (2022) [“Abreviatury u polskiy movi : pravyla napsannya ta pryklady”, *Hochu v Polshu* : website], available at : <https://hochupolshu.com/vivchennya-polskoj-movi/abreviaturi-u-polskij-movi-avila-napisannya-ta-priklady.html/> (Last accessed: 02/29/2024).
2. Hryhoriev, O., Prykhoda, Ya., Zinkewycz-Tomanek, B. (2023), *Short Dictionary of Abbreviations of the Ukrainian Language*, 2nd ed., changed and add. [*Korotkyi slovnyk abreviatur i skorochen ukrainskoi movy, 2-he vyd., zmin. ta dop.*], Educational and Scientific Inst. of Journalism of Taras Shevchenko National University, Kyiv, 162 p. Available at : [labs.journ.knu.ua/mova/wp-content/uploads/2023/06/Korotky-slovyk-abreviatur-i-skorochen-ukrainskoi-movy.pdf/](labs.journ.knu.ua/mova/wp-content/uploads/2023/06/Korotky-slovyk-abreviatur-i-skorochen-ukrainskoi-movy.pdf) (Last accessed: 02/25/2024).
3. Zahnitko, A. P. (2011), *Theoretical Grammar of the Modern Ukrainian Language : Morphology. Syntax [Teoretychna hramatyka suchasnoi ukrayinskoj movy : Morfolohiya, Syntaksys]*, BAO Publishers, Donetsk, 992 p. Available at : <https://litmisto.org.ua/?p=618/> (Last accessed : 03/01/2024).
4. Karaman, S. O., Karaman, O. V., Plyushch, M. Ya. (2014), *Modern Ukrainian Literary Language [Suchasna ukrainska literaturna mova]*, Litera LTD Publishers, Kyiv, 560 p. ISBN : 978–966–178–035–3. Available at : <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/11333/>
5. Martynchuk, O. “ASAP! Abbreviations in English that everyone should know”, *Grade.ua* : Blog [“ASAP! Skorochennya v anhliyskij movi, yaki varto znaty kozhnomu”, *Grade.ua* : Blog], available at : <https://grade.ua/uk/blog/sokrashcheniye-v-angliyskom-yazyke/> (Last accessed: 02/18/2024).
6. Petrenko, O. V. (2020), “Features of abbreviations and shortenings in German-speaking terminology of robotics”, *Scientific Notes of V. I. Vernadsky Taurida National University, Series : Philology, Social Communications* [“Osoblyvosti abreviatsiy ta skorochen u nimetskomovnij terminolohii robototekhniki”, *Vcheni zapysky Tavriyskoho natsionalnoho universytetu imeni V. I. Vernadskoho. Filolohiya. Sotsialni komunikatsii*], Kyiv, Vol. 31 (70), Issue 1, Part 2, pp. 166–169; DOI : <https://doi.org/10.32838/2663-6069/2020.1-2/33/>
7. Stepanov, Ie. N., Faith, A. A. (2023), “English and Russian phraseologisms of water transport discourse in sociolinguistic comparison”, *Mova / Language* [“Anhliyski ta rosiyski frazeolohizmy vodnotransportnoho dyskursu v sotsiolinhvistychnomu zistavlenni”, *Mova: naukovo-teoretychni chasopys z movoznavstva*], Odessa I. I. Mechnykov National University, Astroprint publishing house, Odessa, No. 39, pp. 19–25; DOI : 10.18524/2307-4558.2023.39.284914; ISSN 2307-4558; 2414-9489.
8. Shepel, Yu. (2012), “Abbreviations as a method of expression in modern Ukrainian and Russian languages”, *Visnyk of Zaporizhzhya National University, Series : Philological Sciences* [“Abreviatury yak zasib ekspresii v suchasniy ukrainskij ta rosiyskij movakh”, *Visnyk Zaporizkoho natsionalnoho universytetu, Filolohichni nauky*], Zaporizhzhya, Issue 1, pp. 499–503, available at : [file:///C:/Users/pz/Downloads/61473902.pdf/](file:///C:/Users/pz/Downloads/61473902.pdf)
9. Sheremet, D. V. (2011), “Comparative and typological analysis of abbreviations in English and Ukrainian medical terminology”, *Scientific Bulletin of Lesya Ukrainka Volyn National University, Series : Philological Sciences* [“Porivny-

alno-typolohichnyi analiz abreviatur v anhliyskiy ta ukrainskiy medychniy terminolohii”, *Naukovyi visnyk Volynskoho natsionalnoho universytetu imeni Lesi Ukrainky, Filolohichni nauky*, Lutsk, Issue 5, pp. 203–205.

10. Fraenkel, A. A., Bar-Hillel, Ye., Levy, A. (1973), “Foundations of Set Theory”, *Studies in Logic and Foundations of Mathematics*, Elsevier, Amsterdam, Vol. 67, 404 p. Available at : <https://www.sciencedirect.com/bookseries/studies-in-logic-and-the-foundations-of-mathematics/> (accessed : 02/27/2024).

11. “How To Use Abbreviations in Academic Writing”, *Cambridge Proofreading & Editing LLC* : Blog (2022), available at : <https://proofreading.org/blog/abbreviations-in-academic-writing/#/> (accessed: 02/19/2024).

12. Kobler-Trill, D. (1994), “Das Kurzwort im Deutschen, Eine Untersuchung zu Definition, Typologie und Entwicklung”, *Reihe Germanistische Linguistik*, Niemeyer Verlag, Tübingen, Bd. 149, 238 S.

13. Spillner, P. (1970), *World guide to abbreviations*, Bowker Company, 260 p.

14. Wang, Zhongzheng, Stepanov, Ie. N. (2023), “Common and special in the systems of personal pronouns on the material of comparison of the Chinese, Cantonese, Russian and English languages”, *Mova / Language*, Odesa I. I. Mechnykov National University, Astroprint publishing house, Vol. 39, pp. 32–36; DOI : 10.18524/2307–4558.2023.39.284915; ISSN : 2307–4558; 2414–9489.

15. Lu, Yikun (2024), “The normative problem of Chinese alphabetic words from the perspective of “YYDS””, *Cultural Journal* [“Cóng “YYDS” kàn hànyǔ zìmǔ cíde guīfàn wèntí”, *Wénhuà xuékān*], Issue 03, pp. 221–226.

16. Sun, Haijun (2018), “Analysis of Chinese Pinyin Spelling, Capitalization and Abbreviation Rules of Names of People and Places in Publications”, *Communication and Copyright* [“Chūbǎnwù zhōng rénmíng dì míng de hànyǔpīnyīn pīnxiě jí dàxiě, suǒxiě guīzé jiěxī”, *Chuánbō yǔ bǎnquán*], Issue 06, pp. 75–77. DOI : 10.16852/j.cnki.45–1390/g2.2018.06.029.

17. Shang, Zhenqian (2023), “Chinese character abbreviations and the “monosyllabic” polyphonization of ancient Chinese (II)”, *Chinese Character Culture* [“Hànzi suǒxiě yǔ gǔhànyǔ de “dānyīnjié xíng” yòufúyīnhuà (xià)”, *Hànziwénhuà*], Issue 09, pp. 22–29. DOI : 10.14014/j.cnki.cn11–2597/g2.2023.09.004.

18. Yang, Xu, Wang, Yue (2023), “Research on the Cognitive Solidification and Regularization of Chinese Pinyin Abbreviations”, *Journal of Xinjiang University, Series : Philosophy and Social Science* [“Hànypīnyīn suǒxiě de rènzhi gǔhuà yǔ guiyuē huà yánjiū”, *Xīnjiāngdàxué xuébào (Zhéxué shèhuìkēxué bǎn)*], Urumchi, Volume 51, Issue 06, pp. 142–147. DOI : 10.13568/j.cnki.issn1000–2820.2023.06.018.

19. Yuan, Hui (2002), *Dictionary of Abbreviations in Modern Chinese* [*Xiàndàihànyǔ suǒtuēyǔ cídiǎn*], Chinese Language Press, Beijing, 556 p. ISBN: 9787801267092.

Ievgenii M. STEPANOV,

Grand Ph.D. in Philological Sciences, Full Professor, Distinguished Professor of the Russian Department, Institute of Foreign Languages, Hunan Normal University; 36 Lushan Road, Yuelu District, Changsha, 410081, China; tel.: +86 17570751005; e-mail: stepanov175@163.com; ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5441-9822/>

WANG Zhongzheng,

Master of the Institute of Foreign Languages, Hunan Normal University; 36 Lushan Road, Yuelu District, Changsha, 410081, China; tel.: +86 13069299506; e-mail: 1729016019@qq.com; ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0000-9538-0007/>

UNIVERSAL AND SPECIFIC IN THE FORMATION AND FUNCTION OF COMPOUND ABBREVIATED WORDS IN THE INDO-EUROPEAN AND CHINESE LANGUAGES

Summary. The *purpose* of the proposed study is to determine universal and specific features in the systems of compound abbreviated words of some Indo-European languages (Ukrainian, Polish, English, French, Italian, German), which are inflectional in their morphological nature and have letter graphics, and the Chinese language, which is the root language and has hieroglyphic graphics. The *object* of study is the abbreviations of the above-mentioned languages and trends in the functioning of these language units. The *subject* of research is the relationship between the derivatives of compound abbreviated units and those language units that act as creative for them. The *material* of the study was taken from several dictionaries of abbreviations, and many lists and realities available for review. In total, more than 4500 language units were considered, of which almost 1150 (in total from different languages) were analyzed. It should be noted that only those units that are formed from word combinations, i.e. compound abbreviated words, were studied; Abbreviations of one word were not considered as an object of analysis. The main *methods* of research are general methods of analysis and synthesis, procedures of methods of comparative, word-forming, syntactic, graphic analysis and descriptive method. The *result* of the analysis is presented in a number of *conclusions*. The formation and functioning of compound abbreviated words is a linguistic universal at the present stage of language development. Representatives of the linguistic schools formed on the basis of the Indo-European languages consider the law of economy of speech means to be the “driving force” of the abbreviation process. In Chinese linguistics, there is an opinion that the phenomenon of contraction is natural for the Chinese language, because it reflects the ancient monosyllabicity of Chinese words. In different languages, the set of ways to form compound abbreviated words depends on their typological features, the rules of the order of words in combinations, graphic features of written speech, pronunciation features, and methods of word formation.

Key words: abbreviation, compound abbreviated word, word combination, letter, hieroglyph (character), the Indo-European languages, the Chinese language.

Статтю отримано 18.04.2024 р.